UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum possit simul esse in eodem sum fide.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72772

Visual Library

bis, uel figuris, ſeu ſimilibus, uel ſenſibilibus, uel effectib⁹, uel cauſis latēt quæcūque latent. Et ſub accidentibus quidē legendo cōprehendimus ſubſtantias, ſiue etiam quodcunq; aliud accidens latēs. Sub verbis ſenſus literalis aperitur. Sub figuris tres reliqui ſenſus patent. ſ. moralis, allegoricus, & anagogicus, & literalis ſub parabola. Ex ſenſibilibus intelligibilia tot capim⁹. In cauſis uerò effectus, & ecōuerſo cōſpicimus, adeo vt nihil prętermiſſum occurrat. Extendit ſiquidē ſe intellectus donum ad penetrandum omnia, ad quæcunque iudicanda, vel applicanda, ſapientia, ſcientia, & conſilium ſe extendunt, & rurſus ad omnia, quibus fides aſſentit.

¶ Secundò, Vtrum poſſit ſimul eſſe in eodem cum fide. F

¶ Tertiò, Vtrum intellectus, ꝙ eſt donum Spirituſſancti, ſit ſpeculatiuus tantum, uel etiam practicus.

¶ Quartò, Vtrum omnes, qui ſunt in gratia, habeant donū intellectus.

¶ Quintò, Vtrum hoc donum inueniat in aliquib. abſq; gratia.

¶ Sextò, Quomodo ſe habeat donum intellect⁹ ad alia dona.

¶ Septimò, De eo quod reſpondet huic dono in beatitudinib⁹. G

¶ Octauò, De eo quod reſpondet ei in fructibus.

Articvlvs primvs.

Vtrum intellectus ſit donum Spirituſſancti.

g.diſ.35.q.2. ar.2.q.1.& Iſa.11.lec 2.

AD PRIMVM ſic procedi- tur. Videtur, ꝙ intellectus non ſit donum Spirituſſancti. Dona.n. gratuita diſtinguuntur a donis naturalibus: ſuperaddū- tur.n. eis: ſed intellectus eſt qui- H dam habitus naturalis in anima, quo cognoſcun-
li.6.c.6.to.5. tur principia naturaliter nota, ut patet in 6.* Eth. ergo non debet poni donum ſpirituſſancti.

¶ 2 Præt. Dona diuina participantur a creaturis ſ̄m earum proportionem & modum, ut patet per
C.4.parum a prin. Dion. in li.† de Diu. no. ſed modus humanæ naturæ eſt, ut non ſimpliciter ueritatem cognoſcat, qđ pertinet ad rōnē intellectus, ſed diſcurſiue, quod
Cap.7. inter principium & medium. eſt proprium rationis, ut patet ꝑ Dion. in 7. c. de di. no. ergo cognitio diuina, quæ hominibus datur, magis debet dici donum rationis, q̃ intellectus.
li.3.de anima text.46.to.2. ¶ 3 Prꝑt. In potentiis animæ intellectus cōtra uoluntatem diuiditur, ut patet in 3.† de Anima: ſed nullum donum Spirituſſancti dicitur uoluntas: I ergo ēt nullū donū Spirituſſācti dēt dici ītellect⁹.

SED CONTRA eſt, quod dicitur Iſa. 11. Requieſcet ſuper eum ſpiritus Dn̄i, ſpiritus ſapiētiæ & intellectus.

RESPON. Dicendum, ꝙ nomen intellectus quādam intimam cognitionem importat. Dr̄.n. intelligere, quaſi intus legere: & hoc manifeſte patet conſiderantibus differentiam intellectus, & sēſus. Nam cognitio ſenſitiua occupatur circa qualitates ſenſibiles exteriores, cognitio aūt intellectiua penetrat uſq; ad eſſentiam rei. Obiectum [d] autē intellectus eſt, ꝙ quid eſt, ut dr̄ in tertio * de Ani-
D.752. lib.3.de aīa, tex.26.to.2. ma. Sunt autem multa genera eorum, quę interius latent, ad quę oportet cognitionem hominis, quaſi intrinſecus penetrare. Nam ſub accidentib. latet K natura rei ſubſtantialis, ſub uerbis latent ſignificata uerborum, ſub ſimilitudinibus, & figuris latet ueritas figurata. Res.n. intelligibiles ſunt quodam modo interiores reſpectu rerum ſenſibilium, quę exterius ſentiuntur, & in cauſis latent effectus, & econuerſo: unde reſpectu horum omnium pōt dici intellectus. Sed cùm cognitio hominis a ſenſu incipiat niſi ab exteriori, manifeſtum eſt, ꝙ quāto lumen intellectus eſt fortius, tanto pōt magis ad intima penetrare. Lumen aūt naturale noſtri intellectus eſt finitas uirtutis. unde uſq. ad terminatū

F aliqd ptingere pōt. Indiget ergo hō ſup[…] mine, ut ulteri⁹ penetret ad cognoſcēd[…] lumē naturale cognoſcere nō ualet. Et i[…] ſupernaturale homini datū, uocat donū [...]

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ [...] turale nobis inditum ſtatim cognoſc[…] principia communia, quę ſunt natural[…] ſed quia homo ordinatur ad beatitudin[…] naturalem, ut ſupra * dictum eſt, neceſſe [...] homo ulterius pertingat ad quędam alt[…] hoc requiritur donum intellectus.

AD SECVNDVM Dicendum, ꝙ diſc[…] tionis ſemper incipit ab intellectu, & te[…] ad intellectum. Ratiocinamur enim pro[…] G ex quibuſdam intellectis: & tunc rationis [...] ſus perficitur, quando ad hoc peruenimus [...] telligamus id, quod prius erat ignotum. Q[…] go ratiocinamur, ex aliquo præcedenti i[…] procedit. Donum autem gratiæ non pro[…] lumine naturæ, ſed ſupaddit ei, quaſi pſi[…] & iō iſta ſupadditio non dr̄ rō, ſed magis [...] ctus: quia ita ſe hēt lumen ſuperadditum [...] nobis ſupernaturaliter innoteſcunt, ſicut [...] mē naturale ad ea, q̃ primordialiter cogn[…]

AD III. Dicendum, ꝙ uoluntas nom[…] pliciter appetitiuum motū abſq. determ[…] alicuius excellentiæ: ſed intellectus nom[…] dam excellentiam cognitionis penetra[…] H ma. Et ideo ſupernaturale donum magis [...] tur nomine intellectus, quàm nomine [...]

Articvlvs II.

Vtrum donum intellectus poſſit ſimul eſſe cum fide.

AD SECVNDVM ſic procedìtur. Videtur, quòd donū intellectus non ſimul habeatur cum fide. Dicit.n. Aug. in li. 83. Quæſtionū, * ꝙ id qđ intelligitur, intelligentis comprehēſione finitur: ſed id quod credit̄ non comprehenditur, ſ̄m illud I Apoſtoli ad Phil. 3. Nō ꝗ iam cōprehēderim, aut ꝙ perfectus ſim. ergo uī quòd fides, & intellectus non poſſint eſſe in eodē.

¶ 2 Prꝑt. Omne quod intelligit̄ intellectu, uī naturaliter: ſed fides eſt de nō apparētibus, ut ſupra* dictū eſt: ergo fides nō pōt ſimul eſſe in eodē cum ītellectu.

¶ 3 Præt. Intellectus eſt certior, quam ſcientia: ſed ſcientia, & fides non poſſunt eſſe de eodem, ut ſupra dictum eſt: multo ergo minus intellectus, & fides.

K SED CONTRA eſt, qđ Gre.† dicit in li. Moralium. Videmus, quòd intellectus de auditis mētem illuſtrat: ſed aliquis habens fidem poteſt eſſe illuſtratus mēte circa audita. Vnde dr̄ Lucæ. ult. quod dominus aperuit diſcipulis ſuis ſenſum, ut intelligeret ſcripturas: ergo intellectus poteſt ſimul eſſe cum ſide.

RESPON. Dicēdum, ꝙ hic duplici diſtīctiōe ē op⁹. Vnaqdem ex parte fidei: alia autem ex

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſu Chriſti inter ſecundario ſpectantia ad fidem, accipiẽdo hęc inquantum fuerunt hominis. Nam inquantum fuerunt hominis Dei, in quęſtionem nõ ueniu̇t. Conſtat enim, quòd intelligi perfecte in uia non contingit. Licet enim beata Virgo ſentiret ſe parere uirginem, fide tamẽ tenebat ſe parere hominem Deum. Et ſimiliter licet Apoſtoli, & alii uiderẽt Ieſum Nazarenum crucifixum, fide tamen tenebant Deum crucifixum, ſi tamen credebant, & ſic de aliis. Tenemur tamen credere non ſolum illa, quæ illi crediderunt, ſed & quæ uiderunt. Et dixi ſecundario pertinentia ad fidem, quia ordinata ad fidẽ Trinitatis, & incarnationis filii Dei. Tertiò, quòd illud intelligere, qđ in litera uocatur imperfectum, poteſt referri ad duo obiecta, uel ad ea, quæ ſunt fidei, uel ad exteriora. Si referatur ad ea quę ſunt fidei, conſtat, quòd imperfecta intellectio eſt: quoniam non conſtituit uiſionem eorum, & hoc intendit litera. Sed ſi referatur ad exteriora, ſic eſt perfecta intellectio: quoniam cùm ueritas ſcibilium non contrarietur ſecundum rem ueritati fidei, nec ſubterfugiat intellectum noſtrum naturalem, & omnem apparentem contrarietatem ueritati fidei: perfecte uidere, & intelligere poſſumus non eſſe uerã: quia aut conſurgit de falſo conceptu, quem habemus de creaturis, & illius falſitatem deprehendere poſſumus: aut cõſurgit ex ueritate, ſeu uero conceptu creaturæ; & cùm nõ conſurgat ex meritis ueritatis, quia uerum uero non eſt cõtrarium, reſtat ut comprehendẽdo ueritate, & quodquid eſt illius ſcibilis, deprehendere poſſim' contrarietatem talẽ non eſſe ueram. Ratio enim quodquid eſt, ſoluit omnes difficultates de re, &

parte intellectus. Ex parte quidẽ A fidei diſtinguendum eſt, quòd quædam per ſe, & directe cadũt ſub fide, quæ naturalem rationẽ excedunt, ſicut Deum eſſe trinnm & unum, filium Dei eſſe incarnatum: quædam uerò cadunt ſub fide, quaſi ordinata ad iſta ſecundum aliquem modũ, ſicut omnia, quæ in Scriptura diuina continentur. Ex parte verò intellectus diſtinguendum eſt, ꝙ dupliciter dici poſſumus B aliqua intelligere. Vno mõ pfecte, quãdo. ſ. pertingimus ad cognoſcẽdum eſſentiam rei ĩtellectæ, & ipſam veritatẽ enuntiabilis intellecti, ſm quòd in ſe ẽ. Et hoc mõ ea, quæ directe cadunt ſub fide, intelligere nõ poſſum' durãte ſtatu fidei: ſed quędã alia ad fidẽ ordinata ẽt hoc mõ intelligi poſſunt. Alio mõ contingit aliquid intelligi imperfectè, qñ. ſ. ipſa eſſentia rei, uel ueritas propoſitionis non cognoſcitur quid ſit, aut qũo ſit: ſed tamẽ cognoſcitur ſecundum quod ea, C quæ exterius apparent, ueritati non contrariantur, inquantũ. ſ. hõ intelligit, ꝙ propter ea quæ exterius apparent, non eſt recedendũ ab his, quæ ſunt fidei. Et ſm hoc nihil prohibet durante ſtatu fidei intelligere ẽt ea, q̃ per ſe ſub fide cadunt. ¶ Et per hoc patet rñſio ad obiecta. Nã primę tres rõnes procedunt, ſecundũ quòd aliquid perfecte intelligiť. Vltima aũt rõ procedit de intellectu eorũ, q̃ ordinanť ad fidẽ.

ARTICVLVS III.

Vtrum donum intellectus ſit ſpeculatiuum tantum, an etiam practicum.

AD TERTIVM ſic proceditur. Videtur, quòd intellectus, qui ponitur donum Spiritusſãcti, nõ ſit practicus, ſed ſpeculatiuus tantum. Intellectus. n. E ut Gregor.* dicit in primo Moralium, altiora quædã penetrat: ſed ea, quæ pertinent ad intellectum practicum, non ſunt alta, ſed quędam infima. ſ. ſingularia, circa quæ ſunt actus. ergo intellectus, qui ponitut donum, non eſt intellectus practicus.

¶ 2 Præt. Intellectus, qui eſt donum, eſt dignius aliquid, quã intellectus, qui ẽ uirtus ĩtellectualis: ſed intellectus, qui ẽ uirtus intellectualis, eſt ſolum circa neceſſaria, ut patet per Philoſophũ in 6. Ethicorum.* ergo multò magis intellectus, qui eſt donũ, eſt ſolum circa neceſſaria: ſed intel- A lectus practicus non eſt circa neceſſaria; ſed circa contingentia aliter ſe habere, quæ opere humano fieri poſsunt: ergo intellectus, qui eſt donum, non eſt intellectus practicus.

¶ 3 Præt. Donũ intellectus illuſtrat mentẽ ad ea, quæ naturalẽ rõnẽ excedunr: ſed operabilia humana, quorum eſt practicus intellectus, nõ excedunt naturalẽ rõnem, quæ dirigit in rebus B agẽdis, ut ex ſupra* dictis patet. ergo intellectus, qui eſt donum, non eſt intellectus practicus.

SED CONTRA eſt, quod in pſal. 110. dicitur. Intellectus bonus omnibus facientibus eum.

RESPON. Dicendum, quòd ſicut dictum* eſt, donum intellectus nõ ſolum ſe hẽt ad ea, q̃ primò, & principaliter cadunt ſub fide, ſed ẽt ad oĩa, quæ ad fidẽ ordinantur. Operationes aũt bonæ quendam ordinem ad fidem habent. Nam fides per dilectionẽ operatur, ut Apoſtolus C dicit ad Galatas 5. Et iõ donum intellectus ẽt ad quædam operabilia ſe extẽdit: non quidem ut circa ea principaliter uerſeť, ſed inquantũ in agendis regulamur rõnibus æternis, quibus conſpiciendis, & cõſulendis, ſm Aug. 12 De Trinit.* ĩhęret ſupior rõ, quæ dono intellectus perficiť.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd operabilia humana, ſecundum quod in ſe conſiderãtur, non habent aliquam excellẽtiæ altitudinem: ſed ſecundũ qđ referuntur ad regulã legis æternæ, & ad fidem beatitudinis diuinæ, ſic altitudinem habẽt, ut circa ea poſſit eſſe intellectus.

AD SECVNDVM dicendum, quòd hoc ipſum pertinet ad dignitatẽ doni, qđ eſt intellectus, quòd intelligibilia æterna, uel neceſſaria cõſiderat nõ ſolũ ſm qđ in ſe ſunt, ſed ẽt ſm qđ ſunt regulę q̃dã humanorũ actuum: qa quãtò uirtus cognoſcitiua ad plura ſe extẽdit, tãtò nobilior ẽ.

AD III. dicendũ, ꝙ regula humanorũ actuũ eſt rõ humana, & lex ęterna, ut ſupra* dictũ eſt. Lex autẽ æterna excedit naturalem rõnẽ: & iõ cognitio humanorum actuum ſecundũ quod regulať a lege æterna, excedit naturalẽ rõnẽ, & indiget ſupernaturali lumine doni Spiritusſãcti.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum donum intellectus inſit omnibus habentibus gratiam.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̃, ꝙ donum intel-

ex re accidentes. Conſequens eſt, ut perfecte intelligere, & uidere poſſumus, nllum eſſe in his, quę extra fidem nobis ſunt per uia, obſtaculum, prohibens credibilitatem eorum, quæ ſunt fidei: ac per hoc uidemus non eſſe ex his: & propter hæc ab his quæ ſunt fidei, recedẽdum. Idẽ ergo itelligere, quo nihil eſſe fidei contrariũ penetramus, eſt intelligere imperfecte ea, quæ ſunt fidei ut in litera dicitur: & cùm hoc eſt intelligere perfecte ipſa apparentia, non eſt eſſe contraria iis, quæ ſunt fidei.

*1.2.q.58.ar.2.& q. 71 ar.6.& 65.& 91.

Arti.1. huius quæſt.

¶ Super quæſt. octaue articulum tertium.

IN arti. 3. nota diligentiſſime doctrinam hãc, & ſingulariſſime rõnẽ redditam in calce reſponſionis ad Secundum. ſ. quia quanto uirtus cognoſcitiua ad plura ſe extendit, tantò eſt nobilior: & conſidera, quòd loquitur ad literam de practico & ſpeculatiuo: & percipe quàm bene dixeri, quòd fides, & theologia altior habitus eſt, quã practicũ, & ſpeculatiuum: quod etiam inferius confirmatur, & clarius exprimitur, cùm de dono ſapientiæ tractatur.

lib. 12. c. 7. in fine to. 3.

¶ Super queſtio. octaue articulũ quartum.

IN ar. 4. dubium occurrit circa rõnẽ allatã i litera, ad oſtendendã neceſſitatem doni intellectus in habẽtibus gratiam: quia neceſſe eſt ĩ intellectu cognitionẽ ueritatis ſupernaturalis exiſtere. Vr̃ ſiquidem hæc rõ nulla: quia dici poteſt, ꝙ cognitionem ſupernaturalẽ neceſſariã ad rectã uoluntatẽ fides facit, & non eſt opus alio dono. ¶ Ad hoc dr̃, quòd ad rectam uoluntatem non ſufficit rectitudo fidei p ſeipſam, ſed exigitur rectitudo fidei p ſeipſam

1.2.q 19.ar.3 & 4 & q. 71. ar. 6.& q.91. & 93.